

SESTAVA KNJIŽEVNEGA DELA VSEBINA + OBLIKA

I. NOTRANJA ZGRADBA

Snov: izhodišče za nastanek dela

Motiv: najmanjši delec snovi v lit. delu: predmeti, osebe, dogodki, čustva ...

- glavni, stranski; vodilni
- simbol

Tema: tisto, o čemer govori delo

- razumske (bivanjska, družbenokritična)
- čustvene (ljubezenska, tema hrepenenja, strah pred minljivostjo)

Ideja: poglobljeno sporočilo dela (politična, moralna, filozofska)

Zgodba: pripovedovanje o dogodkih (dogodki, neosebno dogajanje, opisi)

- sintetična pripovedna tehnika
- analitična pripovedna tehnika

Literarni liki: glavni in stranski oz. dramske osebe

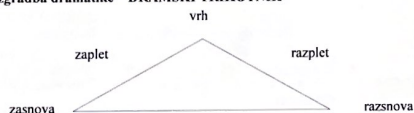
- posredna in neposredna karakterizacija/oznaka

Dogajalni čas in prostor

Pripovedovalec

- vsevedni ali avktorialni ter osebni ali personalni
- govorec pesmi oz. lirski subjekt
- dramski subjekt

Notranja zgradba dramatike – DRAMSKI TRIKOTNIK

II. ZUNANJA ZGRADBA

Naslov in podnaslov

Geslo ali moto

Verzi in kitice; poglavja, podpoglavja in odstavki; dejanja in prizori

Povezovanje v cikle oz. vence

Prolog in epilog

Dramsko besedilo: glavno (dialogi, monologi) in stransko (naštevjanje in opis dramskih oseb)

+ didaskalije) besedilo

Didaskalije – režijske in scenske opombe

III. JEZIKOVNI SLOG

Retorične figure:

a) Glasovne figure

Rima = polni stik, ujemanje zlogov, glasov na koncu verzov

zaporedna	aabb	oklepajoča	abba
prestopna	abab	pretrgana	abcb

Aliteracija = soglasniški stik, ujemanje soglasnikov; in vedra višnjevoš višav (Gregorčič)

Asonanca = samoglasniški stik, ujemanje samoglasnikov; Krog mene stene večne ječe (Gregorčič)

Onomatopoiija = posnemanje glasov iz narave; zasliši na nebu se strašno gromenje, / zasliši vetrov se sovražno vršenje (Prešeren)

Ponavljjanja

Geminacija/podvojitve	X X -----	Breza, breza, tenkolaska! (Zupančič)
Anafora (na začetku verzov)	X ----- X -----	Kjer Sava nam vre iz Triglava, Kjer v Adrijo Soča hiti (Sikorec)
Epifora (na koncu verzov)	----- X ----- X	Biba leze, bival ni: tovar nese, osel ni (Vodnik)
Anadiploza (na koncu in na začetku naslednjega verza)	----- X X -----	Mar veš, da tečeš tik grohov, grohov slovenskega domovja? (Gregorčič)
Refren/priпев	----- X	
Paralelizem členov/vzporednost (s stopnjevanjem)		iz dima v ogenj, z dežja pod kap

Ritem

—	poudarjen zlog
U	nepoudarjen zlog

Stopice oblikujejo verz

dvozložne

- U trohej
- U— jamb
- spondej

trizložne

- U—U amfibrah
- UU daktil
- UU— anapest

b) Besedne figure

Stiliziranje (uporaba zaznamovanih besed)

Arhaizmi	duri, ako
Dialektizmi	nono, gučati
Pomanjševalnice	pičica, stopinčca
Vulgarizmi	gofija, prdec

Metafora (prenesen pomen)

Primer/komparacija	lepa je kakor roža
Okrasni pridevek	bela cesta, brička sablja
Poosebitev/personifikacija	zjutraj je vstalo sonce
Stalno reklo ali fraza	jasno kot beli dan

Metonimija (preimenovanje, zamenjava pomena)

Lastnika z lastnino	Janezovi so pogoreli do tal
Kraja s prebivalci	Dvorana je navdušeno ploskala
Abstraktnega s konkretnim	Mladost je norost, čez vodo skače, kjer je most
Orodja z delom	Prečrnilja se s peresom
Posode z vsebino	Pojedel je cel kročnik
Obšnega imena z lastnim	8. februar je praznik našega velikega pesnika
Lastnega imena z obšnim	Rad imam Balzaca
Orodja z lastnikom	To obleko so naredile slabe skarje

Sinekdoha (zamenjava dela s celoto); Ise oči so uprte v igralce.

Sinestezija ali soobčutje (sovpadanje različnih čutnih zaznav); tople oči, srebrni zvoki

c) Stavčne figure

Ponavljjanje	
Inverzija/zamenjan besedni red	Od nekdaj lepe so ljubljanske slovele. (Preiser)
Mnogoverzje	Odrivajo se skale in tišine in gaj in dlan in log.
Brezvezje	Voda gine, pada, sahne (Gregorčič)
Nagovor	Occan, kdaj te bom spet videl?
Vzklik	Gorje, kdor nima doma!
Retorično vprašanje	Veš, poet, svoj dolg? (Zupančič)
Stopnjevanje/klimaks	Ne boj, mešarsko klanje. (Preiser)
Antiteza/nasprotna stava	Ne združenja, ločive zdaj so časti. (Preiser)
Izpust/elipsa	Danes meni jutri tebi
Pretiravanje/hiperbola	Postal je tak fant, da bi gore premikal
Skromnost/litota	Zvljenje ni praznik (Gregorčič)
Zamolj	E, da bi te ...
Posmeh/ironija	To slavna slovanska je sloga! (Sliter)
Iznenadenje/paradoks	Najtežja priljoga je prazna mošnja.
Bistroumni nesmisel/oksimoron	Tišina v izbi je bila tolika, da je vpila do nebes (Cankar)

č) Medbesedilne figure: citati Veni, vidi, vici

aluzije (namigovanje) Le čevlje sodi naj Kopitar! (Preiser)

UVOD V KNJIŽEVNOST

DELITEV BESEDNE UMETNOSTI

Po obliki

	Primer (Dopolnite.)
v verzih (= vezana beseda, poezija)	
v prozi (= nevezana beseda, proza)	

Po izvoru

	Primer (Dopolnite.)
ljudska (= neznan avtor, ustno izročilo, variantnost, narečje)	
umetna (= znan avtor)	

Glede na vrednost

		Primer (Dopolnite.)
višja (= visoka, elitna)	<ul style="list-style-type: none"> Zgoščenost lit. lastnosti Trajna umetniška vrednost Za kultivirane, zahtevnejše bralce 	kanonizirana besedila
nižja (= množična, lahka, trivialna, plaža, šund)	<ul style="list-style-type: none"> Hitro razumljiva Predvidljiv konec Za manj zahtevne bralce 	uspešnice

Glede na zvrsti in vrste

Literarne zvrsti	Literarne vrste	Stil (način izražanja)
LIRIKA (pesništvo)	<ul style="list-style-type: none"> Vezane oblike: <ul style="list-style-type: none"> Osebnopovedne pesmi (lirske pesmi): sonet, gazela, glosa Razmišljujoče ali refleksivne pesmi: elegija 	Pesnik, poet, lirik, izpovedovalec LIRSKI SUBJEKT izpoveduje
EPIKA (pripovedništvo)	<ul style="list-style-type: none"> Vezana oblika: ep, epska pesnitev, pripovedne pesmi (balada in romanca) Nevezana oblika: črtica, novela, roman (prozna dela) 	Pisatelj, epik, Pripovedovalec EPSKI SUBJEKT pripoveduje
DRAMATIKA	<ul style="list-style-type: none"> Vezana in nevezana oblika: tragedija, komedija 	Dramatik DRAMSKI SUBJEKT prikazuje